

Pohjavedeksi muodostuu moreenialueilta noin 10 % ja kallioalueita noin 5 % sadannasta (Anon 2000). Pohjavedet virtaavat rinteiltä kohti keskiosaa, jossa se heikon vedenjohtavuuden vuoksi purkautuu kohti maanpintaa.

Kuva 6. Nykyisen kaatopaikan tasausallas.

1.5.3.3 Kasvillisuus

Suurinta osaa jäteaseman ulkopuolisesta alueesta peittää metsäkasvillisuus. Metsät ovat enimmäkseen nuoria kasvatusmetsiä tai taimikoita, mutta jäteaseman alueella kivimurskaamon ympäristössä esiintyy myös varttuneita kuusivaltaisia metsäkuvioita. Vallitseva metsätyyppi on tuore (MT) ja osin lehtomainen kangas (OMT), mutta mäkien lakiosissa tavataan myös kuivahkon (VT) ja kuivan kankaan (CT) kasvillisuutta. Alueen itäreunalla on mäkien välinen notkelma soistunut kangaskorveksi.

Läpi alueen kulkee Pitkäsuon osin ojittamaton suojuotti, jonka luonnontilaa jäteasema tieyhteyksineen ja ojineen on kuitenkin muuttanut. Eteläosastaan suo on karuhkoa isovarpurämettä, mutta pohjoisosassa esiintyy mahdollisesti kaatopaikan valumavesien rehevöittämää luhtavillaista kosteikkoa. Sen länsipuolen korpireunasta löydettiin maastokäynnillä lapinleinikkiä (*Ranunculus lapponicus*). Laji on ollut sata vuotta sitten Iisalmissa jokseenkin yleinen, mutta sittemmin sen on epäilty hävinneen (Åberg 1987).

Eteläosan entisillä pelloilla ja pihojen ympäristössä tavataan niitty- ja kulttuurikasvillisuutta. Myös jätekeskuksen maavalleilla ja tienvierillä kasvaa kulttuurilajistoa.

1.5.3.4 Eläimistö

Maastokäynnin aikana tehtiin joitakin havaintoja alueen eläimistöstä, mutta varsinkaan linnuston kartoitukseen ajankohta ei ollut paras mahdollinen. Metsälinnusto vaikutti kuitenkin hyvin tavanomaiselta eikä linnuston kannalta erityisen merkityksellisiä kohteita todettu. Jätekeskuksen alueella ruokailee runsaasti lintuja kuten nauru-, harmaa-, selkä- ja kalalokkeja, naakkoja, variksia, harakoita ja korppeja. Myös petolinnut kuten haukat ja huuhkaja saattavat saalistaa alueella.

Nisäkkäistä ei tehty näköhavaintoja, mutta alueella on liikkunut hirviä ja todennäköisesti myös orava ja metsäjänis kuuluvat lajistoon. Lisäksi pikkujyrsijöistä esiintyyneen sekä metsälajeja että jätekeskuksen alueella sekajätteitä hyödyntäviä

kotihiiriä ja rottia. Rottia ei kuitenkaan varsinaisesti asusta jätealueella. Kosteikot pitävät yllä niille tyypillistä eläinlajistoa.

1.5.4 Osa-alueet ja merkittävät kohteet

Seuraavassa on kuvattu osa-alueittain selvitysalueen kasvillisuutta ja eläimistöä ja esitetty suosituksia maankäytölle (ks. liite 6). Erityishuomio on luontoarvoiltaan huomionarvoisiksi arvioituissa kohteissa, joiden rajaukset ja osa-aluejako näkyvät liitekartalla.

Kaikki kohteet ovat selvitysalueen mittakaavassa paikallisesti huomionarvoisia. Osa niistä on mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, mutta luonnonsuojelulain mukaisia suojeltuja luontotyyppisiä alueella ei esiinny.

A. Pitkäsuon pohjoisosa

Kuvaus: Pitkäsuon pohjoispäästään ojittamatonta märkää kosteikkoa, jossa kasvaa runsaasti luhtavillaa sekä mm. kurjenjalkaa (kohde 1). Idässä se rajoittuu pensaikon reunustamana mäntytaimikkoon, mutta länsipuolella sen ja avohakkuun väliin jää kapea kuusikkoinen korpikaistale. Sen lajistoon kuuluvat mm. käenkaali, metsäkurjenpolvi, metsämarre, metsäalvejuuri sekä lapinleinikki, joka on Pohjois-Savossa harvinainen. Etelämpänä suon on kuivattanut ja saanut pensoittumaan jäteasemalta kaivettu kanava, jota pitkin lienee aiemmin virrannut valumavesiä. Suon länsipuolinen kivennäismaakaistale on äskettäin avohakattu.

Suositus: Pitkäsuon pohjoispään kosteikko ja sen korpireunus (kohde 1) ovat luontoarvoiltaan huomionarvoisia ja rikastuttavat alueen luontoa. Ne eivät ole luonnontilaisia, mutta mahdollisesti silti metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää.

B. Tervämäki – Peltomäki

Kuvaus: Selvitysalueen tiehen rajoittuva länsireuna muodostuu kahdesta kumparemaisesti kohoavasta mäestä. Lähes koko alueetta peittävät vaikeakulkuiset, mm. maitohorsmaa ja vattua kasvavat vesakkoiset taimikot tai nuoret kasvatusmetsät. Vain Tervämäen laella on varttunutta männikköä ja eteläreunalla kuusta.

Suositus: Alueella ei ole erityisiä luontoarvoja ja se soveltuu hyvin rakentamiseen.

C. Jätekeskuksen alue

Kuvaus: Jätekeskus ja kivimurskaamo ovat voimakkaasti ihmistoiminnan muuttamaa aluetta. Joutomailla ja tienvierillä kasvaa monia avoimille paikoille nopeasti leviäviä pioneerikasvilajeja, kuten maitohorsmaa, pujoa ja leskenlehteä. Lisäksi tavataan niittykasveja kuten huopaohdaketta, niittyhumalaa, harankelloa, pietaryrttiä, valkopuna- ja alsikeapilaa sekä viime aikoina harvinaistunutta musta-apilaa.

Jäteaseman sekajätäkentillä ruokailee runsaasti varsinkin naurulokkeja, mutta myös harmaa-, selkä- ja kalalokkeja. Lisäksi nähtiin naakkoja, variksia ja harakoita sekä muutamia korppi.

Suositus: Jätekeskuksen alueella ei ole erityisiä luontoarvoja, mutta useiden lintujen ruokailualueena se on toki omalla tavallaan huomattava kohde.

Kuva 7. Öljyisten maiden kompostointiaumoja.

D. Viisarimäki

Kuvaus: Selvitysalueen pohjoispään metsä on suureksi osaksi nuorta mäntytaimikkoa ja vain tien reunalla on kappale varttunutta kuusikkoa. Männyn lisäksi kasvaa nuorta pihlajaa ja koivua ja joitakin kuusia ja aluskasvillisuutta luonnehtivat mustikka, puolukka, metsäkastikka, kanerva ja lillukka. Kuusikossa esiintyy mm. metsäkortetta ja metsämarretta. Alueelle tulee metsäautotie.

Suositus: Alue on pääosin tavanomaista nuoren metsän aluetta, jossa ei havaittu erityisiä luontoarvoja. Se soveltuu hyvin rakentamiseen.

E. Jätekeskuksen pohjoispuolen metsä

Kuvaus: Jätekeskuksen pohjoispuolella on yhtenäinen kuusivaltaisen metsän alue (kohde 2). Varttuneiden kuusten lisäksi tavataan sekapuuna hieman koivua, nuorta haapaa ja joitakin raitoja. Lahopuuta ei juurikaan esiinny. Varjoisan, sammal pohjaisen kuusikon melko niukkaan aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. käenkaali, vanamo, metsämarre, oravanmarja, metsämitikka, metsälauha, lillukka ja yövilkka.

Jätekeskukseen rajoittuva mäen länsirinne on jyrkkä ja louhikkoinen. Sen pohjoisosassa puusto on nuorta männikköä ja alhaalla suon reunassa pensaikkoo. Ylhäällä laella kuusikko muuttuu harvaksi kalliomänniköksi, jossa aluskasvillisuutta hallitsevat mustikka, puolukka, juolukka, variksenmarja ja kanerva sekä paikoin poronjäkälet. Mäenlaen toinen reuna on louhittu murskeeksi ja jyrkän seinämän päältä aukeaa näkymiä kauas ympäristöön.

Mäen länsipuolella maasto laskee kohti soistunutta korpinoitkelmaa, jossa esiintyy kuusen lisäksi koivua ja nuorta haapaa sekä jonkin verran koivupötkelöitä ja kuolleita kuusia. Rahkasammalta ja korpikarhunsammalta esiintyy laikkuina ja harvakseltaan kasvaa lakkaa ja metsäkortetta. Muutamat matalat ojat ovat jo umpeenkasvaneet. Aivan pohjoisreunalla on suopursua kasvava pieni korpiräme, joka rajoittuu selvitysalueen ulkopuolella avohakkuualueeseen.

Suositus: Jätekeskuksen kuusikko on koko selvitysalueen vanhin yhtenäinen metsäalue (kohde 2). Erityisiä lajeja tai muita suojeluarvoja melko niukasti lahopuuta sisältävällä metsäalueella ei todettu. Sen ekologista merkitystä lisää kuitenkin sijainti keskellä ihmisen voimakkaasti muuttamaa ympäristöä. Mäen karu lakiosa ja pienilmastoltaan kostea korpinoitkelma tulee huomioida erityiskohteina.

F. Eteläosan metsä

Kuvaus: Metsäinen alue selvitysalueen eteläreunalla on pääosin nuorta männikköä, jossa esiintyy myös jonkin verran nuorta koivua ja haapaa. Tavallisia aluskasvillisuudenlajeja ovat mustikka, puolukka, metsälauha, maitohorsma ja kuivilla paikoilla kanerva. Aluetta halkovat sähkölinjat, joiden alla kasvaa pensaikkoa.

Jäteaseman itä- ja kaakkoispuolelle jää selvitysalueen reunaan rajoittuva metsäalue, josta pohjoisin osa on mahdollisesti kivimurskaamon laajenemista varten avohakattu. Sen eteläpuolella on kaistale vanhaa kuusikkoa, joka yläosassa muuttuu mäntyvaltaiseksi (kohde 3). Kuusikossa kasvaa hieman mustikkaa sekä metsämaitikkaa, vanamoja ja yövilkkua, ja siellä havaittiin lehtokurppa ja sepelkyyhky. Kuusikko jatkuu notkelmassa kulkevan sähkölinjan yläpuolella kivimurskaamon reunalla. Sen yläosassa on kostea korpipainanne, jossa on joitakin koivupötkelöitä. Länsireunalla on suojuottiin rajoittuvassa rinteessä hieman varttunutta kuusikkoa, jossa aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. lillukka, oravamarja, käenkaali ja metsäimarre (kohde 4).

Suositus: Alue on pääosin tavanomaista nuorta metsää, jossa ei havaittu erityisiä luontoarvoja. Pienet kivimurskaamoon ja suojuottiin rajoittuvat vanhemman kuusikon kuviot kuitenkin lisäävät alueen luonnon monimuotoisuutta ja tulisi sen vuoksi säilyttää (kohteet 3 ja 4). Muihin osiin aluetta voidaan sijoittaa rakentamista.

G. Pitkäsuon eteläosa

Kuvaus: Pitkäsuon eteläosa on jäteasemalle menevän tien varteen jäävä kapea suokaistale (kohde 5). Sen kasvillisuus on pääosin kitemäntyistä rämettä, jossa kasvaa suopursua, vaivaiskoivua, juolukkaa, vaiveroa ja tupasvillaa sekä mäntäillä karpaloo, variksenmarjaa, suokukkaa ja kanervaa. Eteläosa on korpisempi ja siellä esiintyy kuusta sekä metsäkortetta ja mustikkaa. Keskivaiheilla on pensaikoinen kuivempi alue, jota ehkä joskus on niitetty.

Suositus: Kapea suojuotti ei ole luontoarvoiltaan erityisen merkittävä (kohde 5). Pääosin ojitattamattomana suona sillä on kuitenkin alueen luontoa rikastuttavaa ekologista merkitystä, joka muuten ihmistoiminnan voimakkaasti muuttamalla alueella vielä korostuu. Vähäpuustoiset suot ovat mahdollisia metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää.

H. Eteläreuna

Kuvaus: Selvitysalueen eteläreunalla on tien varressa kolme omakotitaloa, sähkökeskus ja pieni peltoalue sekä niiden välissä pieniä nuoren metsän kaistaleita. Viljelystä jo pois jääneillä ja osin pensoittuneilla pelloilla kasvaa heiniä sekä mm. päivänkakkaraa, ojakellukkaa, huopaohdaketta, niittyleinikkiä, hiirenvirnaa, niittynätkelmää, mesiangervoa ja maitohorsmaa.

Peltojen läpi virtaa vähävetinen oja, jonka varrella jossakin selvitysalueen eteläpuolella on lähde. Peltojen yläpuolella on hieman vanhempaa kuusi-koivu-sekapuustoa sekä harmaaleppiä. Kostean ojanvarren rehevään aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. lillukka, metsäimarre, metsäalvejuuri, huopaohdake ja metsäkurjenpolvi (kohde 6). Ojanvarren itäpuolella on hakkuuala ja harvennettua nuorta kuusikkoa ja koivikkoa.

Suositus: Alueen eteläreuna on asutuksen, peltojen ja sähkölinjojen vuoksi jo ihmistoiminnan muuttamaa aluetta. Siellä ei havaittu erityisiä luontoarvoja, mutta kostea ojanotkelma on kasvillisuudeltaan hieman muuta aluetta monipuolisempi (kohde 6). Muihin osiin aluetta voidaan sijoittaa rakentamista.

1.5.5 Yhteenveto

Lähes koko selvitysalue on jo nykyisellään ihmistoiminnan voimakkaasti muuttamaa ympäristöä. Erityisen paljon luonnontila on muuttunut jäteaseman ja louhoksen kohdalla, mutta muuallakin siihen ovat vaikuttaneet mm. tiet, ojat, sähkölinjat ja metsänkäsittelyt. Alueelle suunniteltuja jätehuoltoon ja jätteiden hyötykäyttöön liittyviä toimintoja voidaankin pitää sinne hyvin soveltuvina ja sen nykyistä käyttöä täydentävinä. Toisaalta alueella olisi hyvä säilyttää rakennettujen alueiden vastapainona mahdollisimman paljon luonnonvaraista luontoa.

Luonnonsuojelun kannalta erityisen merkittäviä luontokohteita alueella ei ennakkotietojen mukaan sijaitse eikä sellaisia löytynyt maastokartoituksissakaan. Seudullisessa mittakaavassa merkittävin lienee alueelta löydetty lapinleinin esiintymispaikka. Lisäksi selvityksessä on tuotu esille joitakin luontoarvoiltaan huomionarvoisia alueita, jotka poikkeavat ympäristöstään ja lisäävät sen lajistollista monipuolisuutta. Näitä ovat varsinkin muutamat kuusimetsäkuviot sekä suojuotin luonnontilaisimmat osat. Niiden ekologista merkitystä korostaa sijainti ihmistoiminnan voimakkaasti muuttamalla alueella, jossa tavallisillekin lajeille sopivia elinympäristöjä on jäljellä vähän. Sijoitettaessa alueelle lisärakentamista ne tulisi pyrkiä säilyttämään.

Lähteet:

- Anon. 2000: Alueellisen ongelmajätteiden käsittelypaikan alustava ympäristövaikutusten arviointi. Peltomäen jätekeskus, Iisalmi. Suomen IP-Tekniikka Oy 2.5.2000.
- Nikkarinen, M (toim.) 1995: Geologista tietoa yhdyskuntasuunnitteluun. Iisalmen teemakartat. Geologian tutkimuskeskus. Opas 39. 49 s.
- Pakarinen, R. 1994: Iisalmen ja Vieremän luontoselvitys 1993. 91 s.
- Åberg, V. 1987: Kasvistomuutoksia Iisalmessa sadan viime vuoden aikana. Savon luonto 18: 42-45.

1.6 Erityispiirteet ja suojelukohteet

Alueella ei ole luonnonsuojelu- eikä rakennussuojelukohteita.

1.7 Ympäristön häiriötekijät

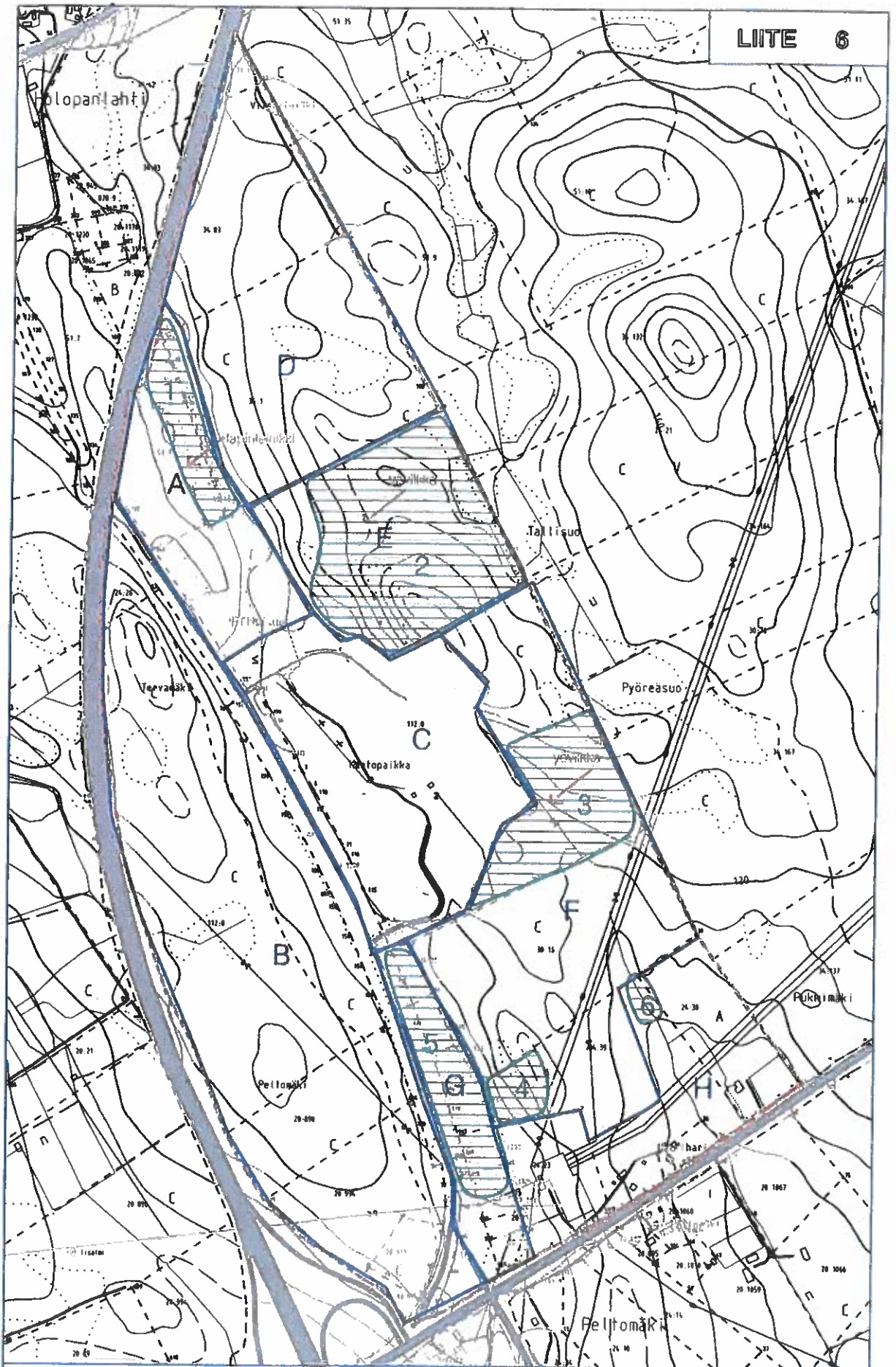
Alueen häiriötekijät muodostuvat sekä valtatie 5 liikenteestä (melu- ja päästöhaitat) että alueella sijaitsevasta jätteenkäsittely toiminnasta, mikä aiheuttaa niin pöly-, melu- kuin hajuhaittoja.

Jätteenkäsittely toiminnoista aiheutuvat ympäristön häiriötekijät ovat mm.:

- työkoneista ja raskaiden ajoneuvojen liikenteestä aiheutuva melu
- maaperän pilaantuminen
- likaisten kaatopaikkavesien pääsy pinta- ja pohjavesiin
- jätteiden kuljetuksen ja käsittelyn aiheuttama ympäristön roskaantuminen
- jätteiden ja saastuneiden maamassojen käsittelystä syntyvän pölyn leviäminen ympäristöön
- rottien ja lintujen lisääntyminen
- jätteistä, kaatopaikkakaasuista ja kompostoinnista aiheutuva haju.

Ympäristöön kantautuvaa melua tuottaa myös tielaitoksen suorittamat kalliolouhinnat, jotka aiheuttavat myös pölyhaittoja asuinkiinteistöille.

Alueen etelälaidassa sijaitsevasta muuntoasemasta lähtevät voimalinjahaarat ovat ympäristön esteettinen häiriötekijä.

B

OSA-ALUE
(kirjan viittaa selostukseen)

4

MERKITTÄVÄ KOHDE
(numero viittaa selostukseen)

LUONTOSelvitys 1:10 000

IISALMEN KAUPUNKI, PELTOMÄEN YMPÄRISTÖRYTITYSPUISTO

JAAKKO PÖYRY INFRA
Maa ja Vesi